

DÉLVIDÉKI SZEMLE

1942 JÚLIUS

I. ÉVF. 7. SZÁM.

Mannerheim*)

JÚNIUS 4-én töltötte be *Mannerheim* tábornagy hetvenötödik évét. Neve körül dicsfény ragyog Finnországban és a külföldön egyaránt; ő vezeti most már a harmadik győzelmes finn szabadságharcot; közülük az elsőnek, 1918-ban, egyúttal polgárháború jellege is volt. Személyében mintegy megtestesül a finn hadsereg fenkölt szelleme, s míg a külföldiek benne talán csak a félelmet nem ismerő, lángeszű hadvezért látják, mi finnek ismerjük őt úgy is, mint embert. A magyar közönség, amelynek rokonszenve szóban és tettben oly gyakran megnyilatkozik az északi rokonnép iránt, talán szívesen veszi, ha néhány vonással kiegészíteni próbálom azt a jól ismert képet, melyet Mannerheimről ragyogó haditényei alapján már alkotott magának.

Nem kívánok szólni Mannerheim korábbi nagy államférfiúi érdemeiről, csak azt említem meg, hogy sok világhírű utazónál nagyobb szolgálatokat tett a tudományos kutatásnak, mikor az orosz hadsereg tisztjeként 1906/8-ban lóháton addig ismeretlen utakon beutazta egész Ázsiát. Ez a rendkívüli szívósságot követelő, Kínában végződő vállalkozása, amelyet pár kísérő élén egymaga hajtott végre, nagyszerű tudományos eredménnyel járt. Az eredmények teljes egészükben csak 1940-ben váltak ismeretessé abban a hatalmas méretű munkában, amely Mannerheim naplóiából és kutatásaiból a helsinki Finn-ugor Társaság kiadásában jelent meg. Nem csoda, hogy ezekért az érdemeiért több társaság — köztük a Magyar Földrajzi Társaság is — tiszteleti tagjává, s több egyetem díszdoktorává választotta meg. Kelet csodálatos varázsa vonta őt is magához, mint a legendás Kőrösi Csoma Sándortól kezdve azokat a kutatókat, akik a finnek és a magyarok őshazáját Ázsiában keresték, de ott nem találhatták meg. Mannerheim felfedező útja azonban csak rövid epizod volt nagy életművében.

Ez a nagy mű sem több, sem kevesebb, mint *döntő szerep az önálló Finnország megteremtésében és szabadságának megvédelmezésében*. Mannerheim tiltakozott ugyan ilyen méltatása ellen, de ha nem így tenne, talán nem is volna Mannerheim. Lehet-e egy

* A kiváló finn író jellemrajzát abból az alkalomból közöljük, hogy a szegedi Horthy Miklós-Tudományegyetem Mannerheim tábornagyot június 8-án első díszdoktorává avatta.

nagy hadvezérnek szebben áthárítania minden érdemét katonáira, győzelmi akaratóban páratlan és csaknem emberfeletti szívóssággal küzdő paraszthadseregére és tisztikarára, mint ahogyan ő tette? Mikor a polgárháború sebei oly mélyeknek látszottak, hogy azt hitük: évtizedekig nem találunk rájuk sem orvost, sem orvosságot, s mi kicsiny emberek homlokukra süttött bélyeggel akartuk kiközösíteni a „vörösök“ pártján lévőket, ki volt akkor a legkiválóbb orvos? Senki más, mint a „vörösök“-tól legjobban gyűlölt Mannerheim!

— Nem kérdezzük — így hangzott akkor bátor szózata — ki melyik arcvonalon harcolt s milyen volt a multja, mert aki részt akar venni az új Finnország felépítésében, szabadsága megvédelmezésében, hozzánk tartozik, a hazafias polgárság táborába.

E szavak meghallgatás nélkül veszték volna el a viharban és a szélben, ha nem lettek volna Mannerheim szavai. De ő elfojtotta a veszedelmes szenvedélyeket, a heveskedők elszégyelték magukat intó szózata hallatára, s mikor ütött a nagy megpróbáltatás órája — az 1939/40. évi téli háború — a finn nép csakugyan egy emberként állott a hazafiak táborába. Mivel népünk legyőzte önmagát, megadatott neki, hogy ellenségével szemben is győztes maradjon.

Az ellenség gyűlölete a legérthetőbb emberi érzések közé tartozik; érthető így Finnországban az oroszgyűlölet, amelyet „szent gyűlöletnek“ kereszteltek el. Mannerheim mégis így szólt katonáihoz a reménytelen téli háború befejezésekor kiadott napiparancsban:

— Hozzátok hasonló katonákat nem láttam... Az ellenség száz-ezrei örökre megfagyva fekszenek a havon s élettelen szemekkel kérdezik: miért kergették minket a halálba...? Ti nem gyűlöltétek őket...

Ime a tábornagy keresztény nevelő értékítélete még akkor sem ingott meg, mikor a háborús uszítók — az orosz bolsevistákat inkább vadállatoknak, mint embereknek jellemezték. Mannerheim csak sajnálta a szerencsétleneket, akiknek feláldozásával kellett volna rászabadítani a bolsevizmus állati rendszerét Finnországra, sőt esetleg egész Skandináviára is.

Ugyanabban a napiparancsban ama nyugat felé is ejtett szavakat, ahonnan Finnországot oly gyakran emlékeztették „örök tartozására“, jöllehet éppen Finnország volt mindig Nyugat pajzsa kelet felé, s ezért évszázadokon át nem adatott meg neki, hogy szabadon fejleszthesse nemzeti nyelvű, ősrégi műveltségét.

Finnország — így szólt a napiparancs — megfizette adósságát a Nyugatnak az utolsó fillérig.

E szavakban érezhető némi keserűség a miatt, hogy *Finnország csak egy zászlóaljnyi segítséget kapott külföldről*, de belőle egyúttal elismerés és bátorítás is kicsendül a finn néphez: ezentúl is egyedül csak magadban bízzál!

Nem ismeri Mannerheimet, aki nem olvasta fenkölt hadparancsait, nem hallotta rövid, magvas beszédeit. „Még egyszer utoljára zászlónk alá hívlak benneteket“, mondotta a megöszült tábornagy csapatainak a mostani háború megindulásakor, s nem is kellett ennél többet mondania. Most is éppúgy bíztak benne katonái, mint akkor, mikor a tartalékerők fogytával a moszkvai kényszerbékét elkerülhetetlennek látta, habár a hadsereg rendíthetetlenül folytatni

akarta a háborút. Ismeri és szereti legegyszerűbb közkatonáját; közülök akárhányat Mannerheim-lovaggá avatott. Katonái rajongnak érte, nem is szólva a lottákról. Mikor nemrég az anyák napját ünnepelték Finnországban, Mannerheim jelképesen a legmagasabb katonai kitüntetést Finnország anyáinak ajánlotta fel.

— A bölcsőtől a sírig ti neveltétek fel azt a nemzedéket, amelynek érdeme, hogy országunk szabad. Áldástok kísérte gyermekeiteket a harctéren s adott nekik hősi tettekre erőt. Munkával és imádsággal segítétek a küzdelemnek ezekben az éveiben védelmi őrhelyen álló fiaitokat és leányaitokat. Felbecsülhetetlen volt munkátok és áldozatotok mérhetetlen.

A finn anya most keszebb, mint eddig, büszke örömmel a nélkülözések közt akár összeszkadni is, csakhogy a karjalai erdők tűzvonala végig kitarthasson.

Ilyen ember Mannerheim tábornagy. Vannak, akik azt mondják, hogy őt Isten adta ajándéknak nemcsak a finn népnek, hanem egyáltalán a kereszténységnek. Ha erre gondolunk, hinnünk kell abban, hogy a finn népre a sok harc és szenvedés jutalmául nagy és tiszta jövő vár szabad hazájában.

KETTUNEN LAURI

Művelődési központok^{*)}

HÁLÁSAN KÖSZÖNÖM professzortársaim nevében is a Horthy Miklós Emlékéremmel történt kitüntetésünket. Az a szerencse jutott nekünk osztályrészüln, hogy Istenben boldogult barátunk, gróf Teleki Pál kormányának minisztereként és államtitkáraként résztvehettünk a kolozsvári Ferenc József-Tudományegyetem hazaköltöztetésében és a szegedi egyetem életrehívásában. Köszönjük, hogy az Egyetem méltányolta ezt a kötelességteljesítő munkásságot s bennünket elsőként ezzel az éremmel kitüntetett.

Eszembe ötlik, hogy két évvel ezelőtt ugyane helyen álltam, hogy megköszönjem a Ferenc József-Tudományegyetemnek díszdoktori diplomáját. Bevallom — akkori beszédem hangjából is kitűnt ez — némi szégyenkezéssel álltam itt; úgy éreztem, hogy a kitüntetés csak előlegezett bizalmat jelent, mert — sajnos — a külső körülmények következtében nem volt módomban a Ferenc József egyetemmel szemben tartozó kötelességemnek teljesen eleget tenni.

Akkor egy kötelezettséget vállaltam a Ferenc József-Tudományegyetemmel és Szeged városával szemben is. Igéretet tettem az egyetem fejlesztésére. Azóta Erdély visszatért a szentistváni közösségbe. A Ferenc József egyetemet haza kellett vinnünk régi otthonába és tekintettel szimbólikus jelentőségére, az egyetemi tel-

^{*)} Hóman Bálint m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek június 8-án a szegedi egyetem ünnepi ülésén elhangzott beszéde, amellyel a Horthy Miklós Emlékéremmel történt kitüntetést megköszönte.